

Кривенко Н.,
учитель образотворчого мистецтва,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
учитель-методист,
Ліцей № 13 «Успіх» Полтавської міської ради,
Герасименко А.
учениця класу,
Ліцей № 13 «Успіх» Полтавської міської ради
(м. Полтава)

БАТИК У ТВОРЧОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ХУДОЖНИЦІ ЛАРИСИ ЛУКАШ

Полтавщини знає чимало видатних імен композиторів, художників, письменників, акторів, чиє життя та творчість стали прикладом популяризації вітчизняного мистецтва. У сучасному культурно-освітньому просторі необхідно звернутися до традицій та надбань українського народу. Духовне піднесення людини найбільше відбивається у створених нею мистецьких виробках. Щоб створити затишок у своїй оселі, прикрасити її, українці використовують вишивку, килимарство, ткацтво, батик тощо.

Батик – це один із цікавих видів образотворчості, який динамічно розвивається в Україні, а сучасні художники активно звертаються до цього виду мистецтва, створюючи самобутні композиції, які є окрасою інтер'єрів, музейних експозицій та виставок. Техніка батику є настільки унікальною, що 2 жовтня 2009 року вона була внесена ЮНЕСКО до списку шедеврів духовного спадку людства.

Серед майстрів Полтавщини, які досягли вершин у мистецтві розпису на тканині, слід назвати Юрія Чамару, Аліну Гончарову, Олену Волкову, Галину Лопатіну, Ларису Лукаш.

Лариса Лукаш народилася 25 травня в 1955 році в місті Полтава. Її батьки не мали ніякого відношення до професійного мистецтва. Але обоє мали хист до малювання і навчали її, як могли. Коли сім'я переживала скрутні фінансові часи, її тато робив альбоми із сірого паперу, яким загортали

продукти, і вони разом малювали. Це були перші спроби малювання [2].

Лариса Лукаш не навчалася ні в художній школі, ні в художньому училищі. Її життєвий шлях склався так, що вона спочатку пішла працювати, а вже потім навчатися. Згодом художниця зрозуміла, що без малювання вона не може. І почала вчитися у студії художника Якова Никоненка. Потім навчалася у Львівському поліграфічному інституті імені Івана Федорова за спеціальністю художник-графік. Навіть, уже навчаючись в інституті, ще два роки, ходила до Якова Никоненка брати уроки. Лариса Лукаш вважає Якова Яковича своїм «головним учителем», та вдячна йому за знання [1].

Працювала у Полтаві: від 1972 року – на виробництві; від 1982 року – старшим художником заводу «Динамо»; від 1985 року – художником салону «Наталка»; від 1986 року – художником-оформлювачем художньо-промислового комбінату; від 1991 року – на творчій роботі.

Лариса Лукаш опанувала акварель, плела і вишивала, але з поміж усього вибрала батик. Ним вона серйозно почала займатися з 1999 року. Опрацьовувала цю техніку сама, за книжками. Сама навчилася готувати резерв. Зараз користується вже готовим. Лариса Лукаш у своїх роботах використовує всі види батику. І холодний, і гарячий, а також вільний розпис. Але найбільше художниці подобається холодний.

Лариса Лукаш знаходиться у постійному пошуку, експериментує. Поєднує у картинах батик та тканину, створює текстильні картини із різноманітних тканин у техніці аплікації. Цікавим є використання батику для виготовлення аксесуарів та вишуканих жіночих прикрасах. А хустинки-батики Лариси Лукаш – то справді витвір мистецтва. Їх теж можна вважати прикрасами, а не просто елементами одягу.

Ще одна пристрасть Лариси Лукаш – листівки. Кілька сотень листівок створила за свою кар'єру художниця в різноманітних техніках. Їх репринти можна зустріти, наприклад, на ярмарках народних майстрів. Але оригінали давно знайшли своїх постійних господарів. Сама мисткиня зізналася, що не має вдома жодної своєї роботи – всі твори знаходять своїх власників. Один із

великих шанувальників і збирачів колекції творів Лариси Лукаш – відомий полтавський меценат і колекціонер художніх творів Олексій Петренко. Саме він запропонував художниці зробити виставку листівок і навіть для цього надав твори зі своєї приватної колекції. А у вигляді подарунку до відкриття персональної виставки подарував авторці виготовлені в поліграфії листівки з її роботами. Листівки ще ніколи не експонувались, відвідувачі експозиції змогли побачити пастельні квіткові роботи художниці. Всього на виставці було представлено 120 робіт [2].

Лариса Лукаш Член Національної спілки художників України. Учасниця багатьох всеукраїнських та обласних виставок, її роботи експонувалися у Канада і Туреччині, їх придбали також приватні колекціонери України, Великої Британії, Ізраїлю, мистецькі й комерційні організації. Лариса Лукаш відома в Україні та за її межами як талановита майстриня розпису по шовку. Її картини в техніці батик прикрашають високі кабінети та приватні колекції різних країн. Вона знайшла себе в цьому мистецтві. Роботи художниці спонукають до філософських роздумів про буття, до бачення чогось незвичайного та прекрасного у звичайних, на перший погляд, речах. Звучать у них і мотиви народної творчості.

Твори Лариси Лукаш, немов сама весна, дихають свіжістю, ліричним настроєм та позитивними емоціями. Крізь сповнені ніжного колориту полотна проглядають чарівні жінки, дивовижні тварини й неіснуючі в реальності квіти. «Для того щоб створити квітку, треба спостерігати, фантазувати», – каже художниця. Мабуть тому, образи, змальовані на її картинах, такі неповторні. Кожна робота Лариси звучить окремо і має свою історію.

У творах Лариси Лукаш багато квітів, бо вона їх дуже любить. Наприклад, «Жовті маки» притягують погляд та надихають на творчість. Центр композиції яскраво виділяється на темному зелено-чорному тлі.

Наступна робота «Квіти» цікава умовним діленням по горизонталі на теплу та холодну частину рослин. Верхня, нібито залита теплими промінцями сонця. Що підкреслюють різні відтінки жовтого та червоного кольорів. А

нижня дає відчуття прохолоди та відпочинку від спекотного дня, завдяки багатьом відтінкам зеленого та синього кольорів.

У Лариси Лукаш є й багато і казкових квітів, наприклад «Квітка бажання». Ніжні акварельні відтінки рожевого кольору пелюсток та теплі кольори зеленого листя переплітаються та нібито рухаються по колу. Споглядаючи на цю роботу, виникає відчуття чарівності та дива. З'являється впевненість, що дійсно «Квітка бажання» магічно здійснить ваші мрії.

Твір Лариси Лукаш «Біля озера» створений у техніці вузликового батику. Робота виконана в жанрі пейзажу. Є озеро, з деревами та рослинами. На горизонтальному форматі зображено неосяжність природи. На першому плані увагу притягують казкові рослини біля озера. Композиція зображення квітів та силуетів дерев асиметрична, але статична. Робота виконана у теплих кольорах, має багато відтінків (жовтих, червоних, коричневих). Задній план майже не деталізований, але завдяки переходу світлих жовтих та рожевих плям, створюється відчуття глибини простору. Робота не має сильного контрасту, а скоріше має нюанси відтінки кольорів. В композиції поєднуються горизонтальні ритми квітів з елементами прозорих рослин навколо них та вертикальні ритми темних коричневих силуетів дерев. Що надає цілісність композиції, яка виконана з точки зору розташування лінії горизонту умовно по середині. Робота викликає спокій, умиротворення та бажання відвідати природу.

Наступний батик Лариси Лукаш «Соло весни» створений у портретному жанрі, має вертикальний формат. На ньому зображена дівчина, яка грає на скрипці. Вона є центром композиції. Це алегорія, символ весни якій підпорядковуються інші елементи навколо – квіти. І хоча вони більші набагато за розміром, але разом всі елементи створюють цілісність композиції. Поєднання теплих та холодних прозорих кольорів, створюють нейтральну кольорову гаму. Ніжні, світлі, пастельні відтінки, великі за розміром квіти доповнюють набагато менший за розміром силует дівчини, яка грає на скрипці. Асиметрична композиція є динамічною через умовний рух квітів, волосся

дівчини, музики, кольору. Все це разом допомагає відчутти динаміку та звуки скрипки. Робота викликає ніжні почуття, позитивні враження, теплоту та добро.

Інший твір Лариси Лукаш «Подарунок осені» написаний у жанрі натюрморту. На ньому зображено фрукти із рослиною у вазі (груші з фізалісом). Формат роботи – горизонтальний. Статична композиція. Чітко зображено головне та другорядне, прослідковується асиметричність. Робота виконана переважно у холодних кольорах, але має і багато відтінків інших (фіолетового, синього, червоного, жовтого тощо). Задній план має елементи схожі на «мозаїку». Завдяки переходу в темні кольори, створюється відчуття глибини. Контрастність та чіткість ліній підкреслює чорний контур навколо предметів. Робота викликає відчуття затишку, навіює осінні спогади

«Вікно в осінь». Це декоративний натюрморт на підвіконні, виконаний теплими та холодними кольорами. Центром композиції є букет квітів на тлі осіннього пейзажу. Відчуття свіжості додають листя, які несе вітерець через вікно в кімнату. Завдяки легкості та прозорості кольорів, немає відчуття осіннього смутку, а навпаки виникає бажання рухатися та творити.

На питання Ларисі Лукаш, що саме її надихнуло створити роботу «Дівчина-птаха», вона пояснила, що на її думку кожен український художник хоче працювати з українською, народною тематикою: українською символікою, культурою. То ж саме це бажання спонукало її до створення цієї роботи [2].

На свої роботи художниця використовує різну кількість часу. Це може бути як і пару годин так і декілька днів, а може навіть і більше. Взагалі, Лариса Лукаш дуже прискіплива до деталей. Вона вимальовує уважно кожну лінію, що і може займати достатньо багато часу. Художниця заздалегідь придумує образи робіт, створюючи не один ескіз до роботи. Але потім, коли починається робота, результат буває взагалі не схожа на початковий ескіз.

Теперішні важкі часи досить сильно вплинули на роботи Лариси Лукаш. Їй досить важко шукати натхнення у роботі, художниця вважає, що малювання зараз не на першому місці для неї. Бере участь у благодійних заходах на

підтримку наших військових. Тому останнім часом робіт мало, але вони є. [2]

Таке враження, що в роботах полтавської художниці Лариси Лукаш поезія одночасно звучить у фарбах, у композиціях, у назвах. І просто «звучить» голосом скрипки – як у батика «Соло весни». Тому саме про ліричний настрій, про ніжну жіночність можна говорити як про відчуття від картин, так і про саму майстриню.

Лариса Лукаш вважає, що художник повинен змінюватись, йти вперед. Вивчати нові техніки, вдосконалювати їх і створювати щось нове та цікаве.

Полтавська земля завжди була щедрою на таланти та дала чимало яскравих індивідуальностей. Це край пісень і легенд, край письменників і поетів, край мислителів і вчених, чий імена перлами сяють у скарбниці світової мудрості. Полтавщину можна із впевненістю назвати колыскою талантів. Тому вивчення творчості сучасних митців, а саме полтавської художниці Лариси Лукаш необхідне для популяризації мистецтва нашого рідного краю й України вцілому. Бо це наше коріння та наше майбутнє.

Список використаної літератури

1. Віцєня Л. Батик – мова Лариси Лукаш. *Зоря Полтавщини*. 2007. №28 – 29. С. 4.
2. Інтерв'ю з художницею Л. Лукаш. Записала А. Герасименко. Приватний архів автора. 2022. 10 жовтня. С. 3 – 8.

Ландик М.,
відмінник освіти України,
керівник гуртка-методист,
керівник художньої студії «Первоцвіт»,
КЗ Зіньківська районна станція юних техніків
(м. Зіньків)

ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА ТВОРЧОАКТИВІЗУЮЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ НЕОРДИНАРНОЇ АВТОРСЬКОЇ ТЕХНІКИ «ПЛАСТИКАЦІЯ»

Мистецтво має величезний потенціал для педагогічної та творчоактивізуючої діяльності. Цей потенціал можна розглядати з різних точок зору, оскільки мистецтво сприяє розвитку креативності, естетичного